



Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

EMPLOYMENT OF WOMEN IN THE FORESTRY SECTOR IN THE EU MEMBER STATES OF THE DANUBE REGION

Daniela Ventsislavova Georgieva

International Business School – Botevgrad, Bulgaria

Abstract: Main goal of the study is to analyze the participation of women in the forestry sector in Bulgaria and in the other EU Member States in the Danube region. The object of a more in-depth analysis are the female employees in the following forest-based industries: “Forestry and logging”; “Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials”; “Manufacture of paper and paper products”; “Manufacture of furniture”. The main author's hypothesis is that the participation of women in the forestry sector in the Danube region is low. The currently used measures and initiatives to motivate their participation are not effective enough. Those initiatives are mainly focused on training, which, however, do not reflect the real reasons for the lack of interest of women in the sector. The adopted research methods are based on logical, deductive and comparative methods, as well as on the methods of analysis and synthesis. The results of the study support the literature by providing more data on the employment of women in the forestry sector, as well as some good practices.

Keywords: forestry sector, employment, women, Danube region.

ЗАЕТОСТ НА ЖЕНИТЕ В ГОРСКИЯ СЕКТОР В ДЪРЖАВИ-ЧЛЕНКИ НА ЕС ПО ДУНАВСКИЯ РЕГИОН

Даниела Венциславова Георгиева

Международно висше бизнес училище – Ботевград

Резюме: Основна цел на разработката е да се анализира степента на участие на представители от женския пол в горския сектор в България и в другите държави-членки на ЕС по Дунавския регион. Обект на по-задълбочен анализ са заетите лица от женски пол в отраслите – „горско стопанство и дърводобив“; „производството на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели, производство на изделия от слама и материали за плетене“; „производство на хартия и хартиени изделия“; „производството на мебели“. Основната авторова хипотеза е, че участието на жените в горския сектор в държавите-членки на ЕС по Дунавския район е слабо. Текущо възприетите мерки за мотивиране на тяхното участие не дават съществени резултати. Те са предимно насочени към обучения, които обаче не отразяват реалните причини за липсата на интерес на жените в сектора. Възприетите изследователски методи се основават на логическия, дедуктивния и сравнителен методи, както и на методите на анализ и синтез. Резултатите от разработката подпомагат литературата като представят повече данни за заетостта на жените в горския сектор, както и добри практики от изследваните държави.

Ключови думи: горски сектор, заетост, жени, Дунавски регион.

ВЪВЕДЕНИЕ

По данни от организацията за храна и земеделие към ООН (Food and Agriculture Organization of the United Nations (FOA)) през 2019 г. горите покриват около 3.9 милиарда хектара, което е приблизително 30% от повърхността на земята (Maps of the World's Forests). Около 5% от горите в света са в държави-членки на Европейския съюз (EU-27), като от 1990 г. насам горската площ в тях е с близо 10% повече (Eurostat, Forests, forestry and logging 2020). Подобна тенденция има и в България, където за 2015 г. площта на горите е с приблизително 13 процентни пункта повече в сравнение с 1990 г. Въпреки това като фактори, имащи негативно въздействие върху развитието на горските територии в България може да се посочат (Национална стратегия за развитие на горския сектор 2013-2020):

- ограничаване на достъпа на продукти и изделия от горския сектор до външни пазари;
- ниска производителност на труда;
- затруднен достъп до финансиране;
- липса на възможности за ползване на финансови средства от структурните фондове на ЕС за инвестиране в обновяването на оборудването в дърводобива, машините, производствените линии и транспорта на горската продукция;
- недостатъчна финансова подкрепа от страна на банките в инвестиционни проекти;
- нисък дял на сертифицирани горски територии и на сертифицирани горски предприемачи.

Без да омаловажаваме значението на очертаните проблемни моменти за целите на текущата разработка обект на по-задълбочен анализ е човешкият капитал, от гледна точка на неговата заетост и полово разделение. На национално ниво като основни предизвикателства по отношение на състоянието и производствените възможности на работната сила в горския сектор са идентифицирани (НСРГСРБ 2013 - 2020):

1) наемането на нови работещи за поддържане на необходимия капацитет при ползването, възстановяването и опазването на горските ресурси и територии, както по брой, така и с по-висока компетентност;

2) застаряването на работната сила, особено в селските и планинските райони;

3) ниският социален статус на горските работници, ниското заплащане и непривлекателните условия на труд в горския сектор, особено в дърводобива.

С цел минимизиране на посочените предизвикателства Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013 - 2020 г. (НСРГСРБ 2013 - 2020) въвежда мярка 3.5. насочена към насърчаване на заетостта и предприемачеството в горите и подобряване на качеството на професионалната квалификация на работната сила. Друг документ от значение е Стратегическият план за развитие на горския сектор 2014-2023 г. Като оперативна цел на стратегията е повишаване на заетостта в горската промишленост, дърводобива и другите горскостопански и ловно-стопански дейности, и развитие на горското предприемачество, въз основа на подобряване на качествените характеристики на работната сила в сектора, в съответствие с Мярка 3.5 от НСРГСРБ 2013-2020 г. Предложените инициативи и стратегически цели обаче обхващат цялостното развитие на човешкия капацитет без да се отдава значение на половото разделение или целенасочено мотивиране на участието на жените в сектора. С развитието на съвременното общество жените са активен фактор на пазара на труда. Изследвания в областта обаче са показателни за ниска заетост на жените в горския сектор в България, което най-общо може да се свърже с влиянието на фактори от финансов, социален и законодателен характер (Георгиева, Д., 2017; Georgieva, D. and Chobanova, R., 2017). За да може обаче да се направи по-задълбочен анализ на причинно-следствените връзки относно слабото участие на жените в горския сектор, а от там да се предложат ефективни и ефикасни мерки за стимулиране на тяхната заетост, е полезно и подходящо да се анализира степента на участие на представители от женския пол в сектора и в други държави-членки на ЕС. **Основна цел** на разработката е да се анализира заетостта на жените в горския сектор в страни по Дунавския регион. По-конкретно от държавите включени в Дунавския регион се изследва заетостта в деветте държави-членки на ЕС (Австрия, България, Чехия, Хърватия, Германия, Унгария, Румъния, Словакия, Словения). Допълнителна цел на разработката е да се посочат добри практики, стимулиращи участието на жените в сектора. **Обект на анализ** са заетите лица (вкл. жени) в отраслите – „горско стопанство и дърводобив“; „производството на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели, производство на изделия от слама и материали за плетене“; „производство на хартия и хартиени изделия“; „производството на мебели“. Като основни **изследователски задачи** могат да се посочат:

- Очертаване на заетите в отраслите, обект на анализ, както и определяне на участието на жените в тях.

- Извеждане на някои добри практики от държавите, обект на анализ, с които се мотивира участието на жените в горския сектор.

Основната **авторова хипотеза** е, че заетостта на жените в горския сектор в държавите-членки на ЕС по Дунавския регион е слабо. Текущо възприетите мерки за мотивиране на тяхното участие са неефективни и предимно насочени към обучения, които обаче не отразяват реалните причини за липсата на интерес на жените в сектора. Възприетите **изследователски методи** се основават на логическия, дедуктивния и сравнителен методи, както и на методите на анализ и синтез. Като **ограничения на изследването** може да се посочи, че то не отразява влиянието на социални, икономически, политически и законодателни фактори, които имат пряко въздействие върху заетостта на жените в разглежданите отрасли. В случая основната цел на автора е да се покаже текущата картина на заетите лица в разглежданите държави, която да се използва за основа на последващи изследвания. Резултатите от разработката **подпомагат литературата** като

представят повече данни за заетостта на жените в горския сектор, както и добри практики и инициативи за мотивиране на тяхното участие.

ЗАЕТОСТ НА ЖЕНИТЕ В ГОРСКИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ

В България се наблюдава частична заетост сред жените в „горското стопанство и дърводобива“ (фиг. 1), която може да се обясни с характера на работните задачи в отрасъла. През периода 2015 г. – 2017 г. съществува тенденция за увеличаване на разглеждания показател, който като цяло бележи спад през последните две години под анализ.



Фиг. 1. Заети в „горското стопанство и дърводобива“, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

От гледна точка на следващия анализиран отрасъл – „производството на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“, следва да се отбележи, че най-много са наетите лица (от мъжки и женски пол) през 2010-та година (фиг. 2). В общ план в разглеждания отрасъл се наблюдават относително постоянни стойности на заетите най-вече от мъжки пол. През 2012 г., 2015 г. и 2016 г. обаче не са публикувани данни за участие на жени като наета работна ръка. През останалите години, за които съществуват данни, публикувани в Евростат жените представляват едва $\frac{1}{4}$ от общия брой на заетите, като съществени флуктоации не се наблюдават. В предприятията, които произвеждат хартия и хартиени изделия на територията на страната ни най-голям е броят на заетите (мъже и жени) през 2010 г. и 2011 г. Понижение в показателя има през 2012 г. - 2016 г. (фиг. 3). От гледна точка на наетите жени не се наблюдават резки изменения в броя им спрямо този на мъжете през периода 2010 г. - 2013 г. През 2014 г. - 2017 г. и 2019 г. обаче жените не присъстват в качеството си на наети лица по данни от Евростат, поради което детайлен анализ не може да бъде направен.



Фиг. 2. Заети в „производството на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“, хиляди бр., 2010 - 2019 г.

Източник: Евростат, 2020



Фиг. 3. Заети в „производство на хартия и хартиени изделия“, хиляди бр., 2010 – 2019 г.

Източник: Евростат, 2020

Мебелната промишленост е подсектор на Дървообработващата и мебелна промишленост, където се произвежда около 2.6% от общия БВП на страната, малко над 10% от промишления БВП и над 20% от този на преработващата промишленост. По статистически данни, над 97% от фирмите в мебелния сектор в България, попадат в групата на малките и средни предприятия (Горският сектор в България и Македония, 2018, с. 26). Поради тези причини не е учудващо, че с най-високи стойности е броят на наетите лица при производството на мебели в България. В разглеждания отрасъл броят на работещите жени и мъже е най-голям през 2010 г. (фиг. 4.).



Фиг. 4. Заети в „производство на мебели“, хиляди бр., 2010 – 2019 г.

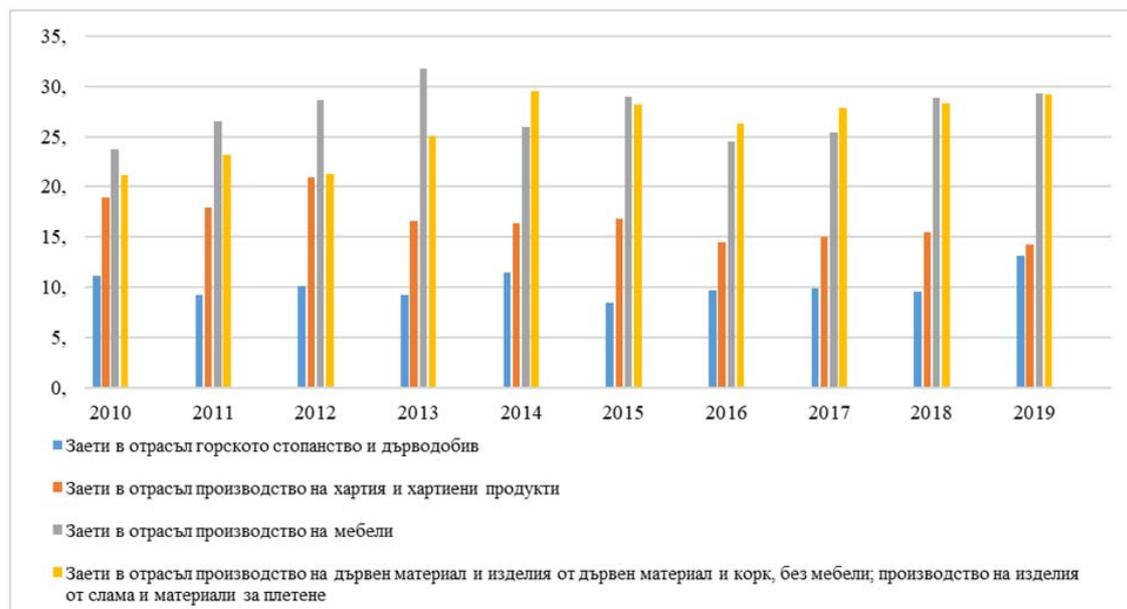
Източник: Евростат, 2020

Относно наетите лица от женски пол, в сравнителен аспект с предходните отрасли, може да се посочи че през разглеждания период те са почти двойно по-малко от наетите мъже, като не съществува период през който да не са отчетени данни за представители от женския пол в разглеждания отрасъл. В по-детайлен аспект 2010 г. се очертава като годината с най-много заети жени, докато през 2014 г. броят им е най-малък. През 2019 г. в сравнение с 2018 г. и 2017 г. се бележи лек темп на нарастване на броя на заетите жени в отрасъла, като почти се стигат нивата от 2016 г. Въпреки това за разглеждания период данните сочат, че няма година през която броят на заетите жени да се доближи до този през пиковата 2010 г. Специфичен актуален проблем за отрасъла обаче е застаряващата работна сила в повечето производствени звена, както и непривлекателността на труда за младите работници. В този контекст отрасълът се нуждае от работници, притежаващи най-актуалните умения и обучени да работят с последните технологии, което е сериозен за решаване проблем от страна на ръководителите на мебелните фирми (Национален секторен анализ на БКДМП (2007-2011)).

ЗАЕТИ В ГОРСКИЯ СЕКТОР В ДУНАВСКИЯ РЕГИОН

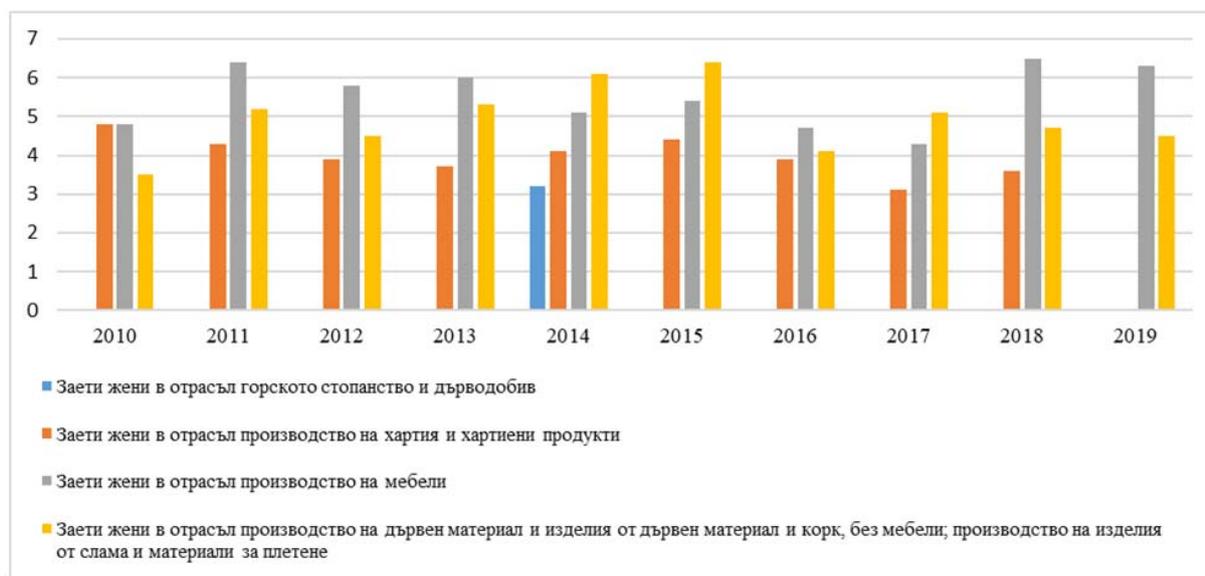
• АВСТРИЯ

Горите в Австрия заемат близо 48% от територията ѝ, като 20.5% от тях са защитени. От гледна точка на собствеността 15.7% от горите са държавни, 70.7% - частни, 9.9% принадлежат на земеделски общности, 2.2% на неправителствени организации, а 1.5% са гори на федерални държави. Секторът и свързаните с него индустрии имат голямо значение за страната, поради което близо 300 хил. души са наетата работна ръка в него. Това означава, че 10 на всеки 100 австриеца печели изцяло или частично доходите си от дървесина. Повече от половината от тях са заети в горското стопанство, а останалата част в производството на дограма, дърводобивната и хартиената промишленост, и търговията с дървен материал. По данни на Евростат за 2018 и 2019 г. най-много са заетите лица в отрасъл „производство на мебели“. Техният брой е най-висок и за периода 2010 г. - 2013 г., както и за 2015 г. Относително голям е и броят на заетите в отрасъл „производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“, като за 2018 и 2019 г. заетостта в отрасъла почти се изравнява с тази в производството на мебели, а през 2014 г., 2016 и 2017 г. го надвишава (фиг. 5).



Фиг. 5. Заети в Австрия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

От гледна точка на половото разделение най-висок дял на заети жени в горския сектор и свързаните с него отрасли, обект на анализ, има в производството на мебели, където през 2018 г. и 2019 г. тяхното процентно отношение е близо 22% от всички заети в отрасъла (фиг. 6). Данните от Евростат отчитат наети жени в отрасъл „горско стопанство и дърводобив“ само за 2014 г., когато те са 28% от всички заети в него. Голяма част от жените в горския сектор и свързаните с него индустрии също така полагат труд в публичната администрация (най-вече в Министерството на земеделието, регионите и туризма, където от общо 54 заети 17 бр. са жени), както и в образованието, където близо половината от лицата, които обучават в сферата на горите са жени.



Фиг. 6. Заети жени в Австрия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

Като добър пример за мотивиране участието на жените в сектора може да се посочи съществуването на сдружение за жените в горския сектор, чиито усилия са насочени към това да се даде гласност пред широката общественост относно постиженията и дейностите на жените в горската и дърводобивната промишленост (Сдружение Forstfrauen).

• ХЪРВАТИЯ

2.759.039,05 хектара (46%) от територията на Република Хърватия са покрити с гори, като 76% от тях са държавна собственост, а останалите – частна (General Forest Management Plan: National forestry accounting plan for the Republic of Croatia 2018). По данни от Хърватския статистически институт за 2014 г. само 0.53% от общата работна ръка в страната са заети в горския сектор. Отчетено е ниво на безработица от 22.2% с много по-висок дял за жените, отколкото за мъжете. Подобна тенденция за висок дял на безработните жени се наблюдава не само за сектора, но за цялата страна (HZMO, HZZ-June 2014). През 2018 г. прогнозното население на Хърватия е 4,087,843 жители, от които близо 48% са мъже, а близо 52% - жени. Около 86% от жителите на страната са в трудоспособна възраст, като от тях близо 47% са заети. От общо 1 655 000 жители, които през 2018 г. са заети в Хърватия, около 6% полагат труд в селското и горското стопанство, близо 28% - в индустрията и около 66% в сектора на услугите (DZS). По данни от доклад на Министерството на труда и пенсионната система в Хърватия от 2015 г. горското стопанство и дърводобивът са ключови професии за горския сектор, и имат голям потенциал за заетост в дървопреработвателната индустрия (Metodologija za izradu i tumačenje profila sektora, Hrvatski Kvalifikacijski Okvir, Zagreb, 2015). В резултат за 2018 и 2019 г. се отчита увеличение на заетите в отрасъл „производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“. Относително висок и без съществени флуктуации е и дялът на заетите в отрасъл „производство на мебели“ за разглеждания период от 2010 до 2019 г.



Фиг. 7. Заети в Хърватия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020



Фиг. 8. Заети жени в Хърватия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

Прави впечатление високият брой на зетите лица в горското стопанство и дърводобива, които за 2016 г. е почти изравнен с този от отраслите „производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ и „производство на мебели“ (фиг. 7). От гледна точка на отраслите от горския сектор под анализ, в които са отчетени най-високи нива на зетите за 2019 г. близо 29% са жени в „производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“, а близо 27% в производството на мебели (фиг. 8). За последните три години под анализ (2016 г. - 2019 г.) се наблюдава увеличаване на зетите от женски пол в сектор „производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“, при съществуваща противоположна тенденция за намаляване на работещите жени в сектор „производство на мебели“. С изключение на 2010 и 2013 г. данните в Евростат са показателни за зети жени в отрасъл „горско стопанство и дърводобив“, чиито дял варира между 8 и 17 процента от общия брой на наетите лица, а за 2019 г. той е около 10%. Като добър пример за мотивиране на участието на жените в горския сектор може да се посочи организирането на обучителни събития и кръгли маси по въпросите на предприемаческата активност в сектора и участието на представители от женски пол в него (Project “Promotion of entrepreneurship and crafts in the forestry and wood sector”).

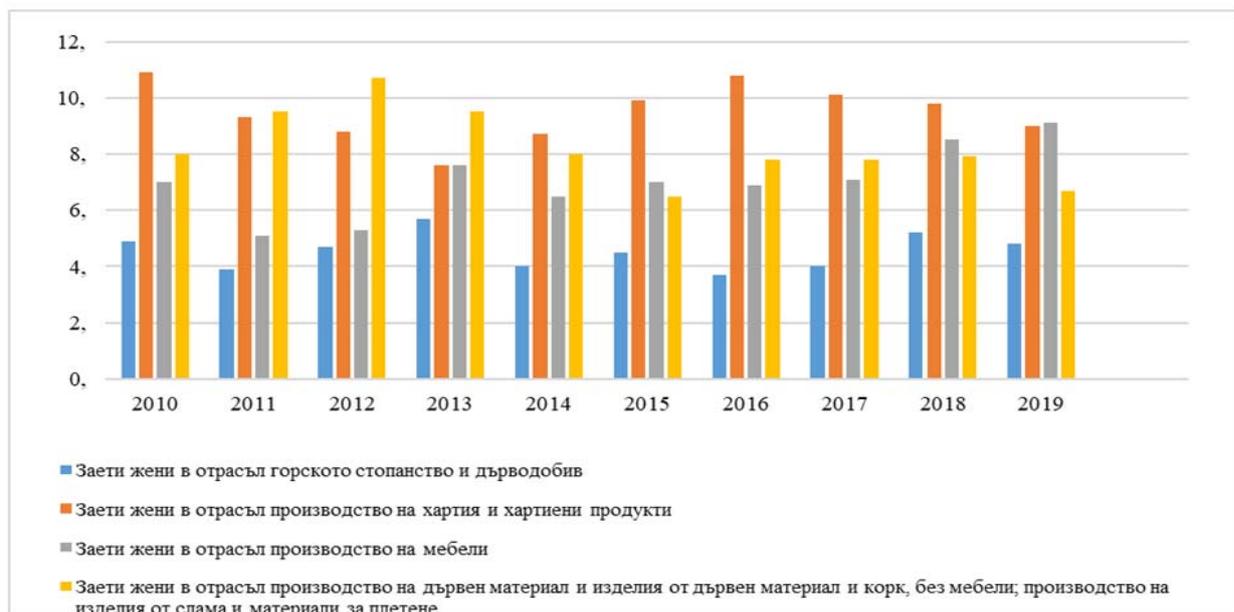
• ЧЕХИЯ

34% от територията на Чехия е покрита с гори. През 2019 г. от общо 2,675,670 хектара 71% са държавна, а 39% - частна собственост (eAgri, 2020 a. Lesnictví. Forestry). За същата година броят на зетите в горския сектор е 13 615 души (от които 6 294 бр. в частни гори, 5171 бр. в държавни гори и 2150 бр. в общински гори) (Report on forests, 2019; Report on the state of forests and forestry in the Czech Republic, 2020). На база данни от Евростат броят на зетите за периода 2010 – 2019 г. е най-голям в отраслите „производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“, както и в „производство на мебели“ (фиг. 9). Най-малко са зетите в отрасъл „производство на хартия и хартиени продукти“ в сравнение с останалите отрасли под анализ. Въпреки това се наблюдава висока

степен на заетост на жени в този отрасъл, като за 2010 г. и за периода 2014-2018 г. в производството на хартия и хартиени продукти са наети най-много лица от женски пол в сравнение с останалите отрасли (виж фиг. 10).



Фиг. 9. Заети в Чехия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020



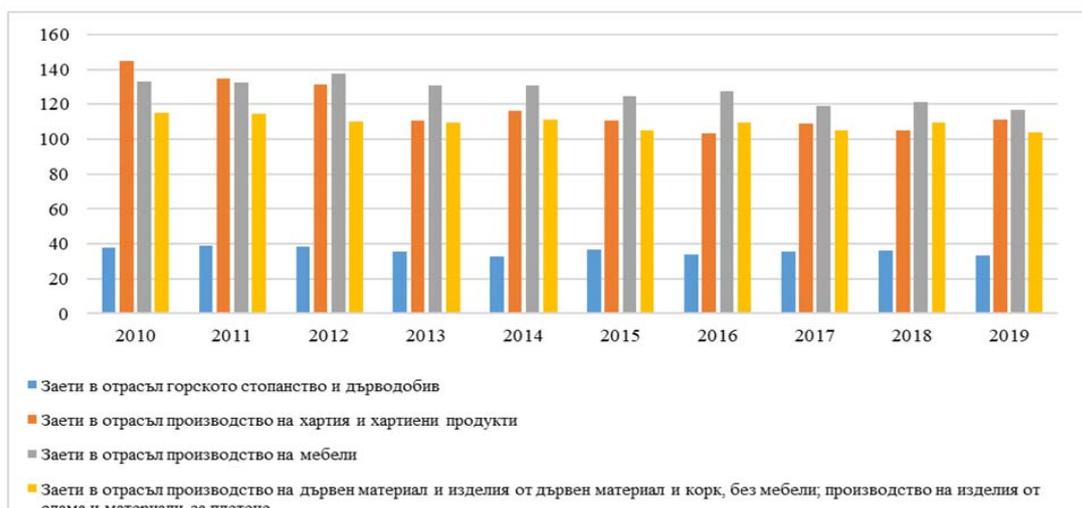
Фиг. 10. Заети жени в Чехия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

В рамките на текущото проучване не са намерени конкретни добри практики, които да са насочени към стимулиране на участието на жените в горския сектор в Чехия. Въпреки това може да се посочи, че фокусът на държавата общо и частно относно жените е към намаляване на разликите в заплащането между половете, чрез въвеждане на разнообразни стратегии и законодателни инициативи (Action Plan for Equal Representation of Women and Men in Decision-making Positions for 2016 to 2018; Government Strategy for Equality of Women and Men in the Czech Republic for 2014 – 2020; Equal pay, 2020; Current disparities in remuneration of women and men in the Czech Republic).

• **ГЕРМАНИЯ**

Германия като цяло е покрита с 11 420 000 ха гори, което представлява една трета от територията на страната (32%) (Federal Ministry of Food and Agriculture, 2014). Преобладава частната собственост на горите (близо 48%) (Bavarian State Ministry of Agriculture, Food and Forestry), които се характеризират с малка структура и фрагментираност. Приблизително половината от частната горска площ е с размери по-малко от 20 хектара, докато само 13% принадлежат на стопанства с размер над 1000 хектара. От гледна точка на общо заетите в анализираниите отрасли в горския сектор не се наблюдават съществени флуктоации (фиг. 11).

За периода 2012-2019 г. най-висок е делът на заетите в производството на мебели. Въпреки това превес на наети лица от женски пол се наблюдава предимно в отрасъл „производство на хартия и хартиени продукти“, където за 2019 г. техният дял е близо 26% от общо полагащите труд (фиг. 12). Най-малко данни има за заети жени в отрасъл „горско стопанство и дърводобив“.



Фиг. 11. Заети в Германия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020



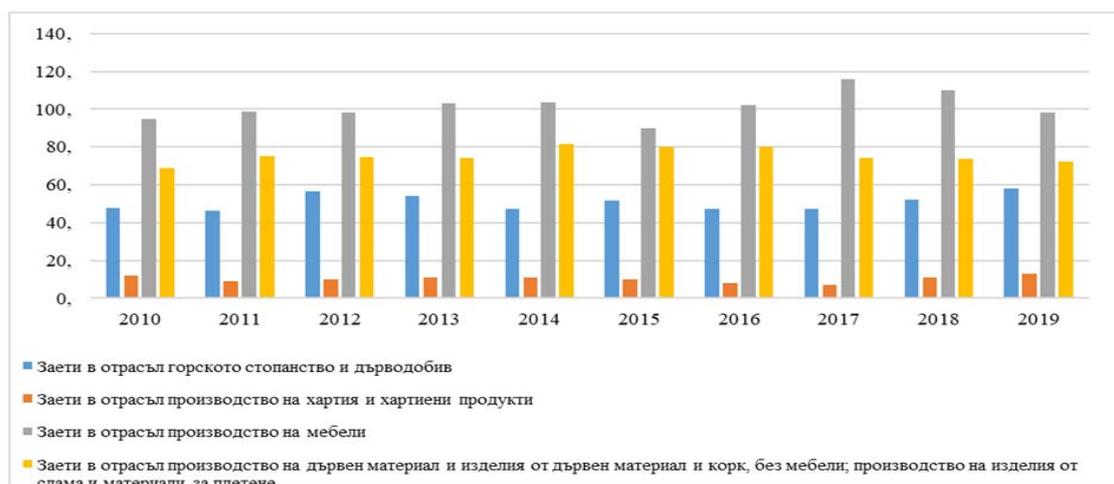
Фиг. 12. Заети жени в Германия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

Конкретни примери, свързани с мотивиране по-голямото участие на жени в горския сектор в Германия могат да се посочат предимно инициативи с образователен характер¹. Благодарение на развитието на гражданското общество и активността на неправителствени организации² за жени в горския сектор се провеждат „Ден на жени, притежаващи гори“ (Mein wald), както и „Разходка за жени в горите“ (German Forest walk at Huhenden).

• РУМЪНИЯ

По данни на Румънския статистически институт през 2019 г. близо 28% от територията на страната е в гори (National Institute of Statistics). Повече от половината от горската територия е държавна собственост (66%) (Statistica, 2020), а 40% са защитени територии (ASFOR). Броят на наетите лица в горския сектор е 128 000 души (PWC, Romania), като се счита че Румъния има силна горска промишленост (FORDAQ, 2015). Основните работодатели в сектора, са предимно държавни административни структури; дърводобивни компании; компании, предоставящи консултантски и други услуги; дървообработващи компании; и мебелни компании.

От отраслите, обект на анализ в разработката най-нисък е делът на заетите в производството на хартия и хартиени продукти (фиг. 13), за който в Евростат няма данни за наети лица от женски пол през периода 2010-2019 г. (фиг. 14). Най-голям е броят на заетите в производството на мебели, където близо $\frac{1}{4}$ са жени. Инициативи, които могат да се посочат като добри практики относно мотивиране участието на представителите от женския пол в сектора са организирани и проведени обучения за жени-предприемачи по време на тяхното майчинство (Mommpreneurs), обучения за подпомагане участието на жените на пазара на труда (EVA network), както и реализирането на многообразни проекти³. Тези инициативи обаче не засягат конкретно жените в разглеждания сектор, а по-скоро са насочени към проблеми, свързани с цялостното участие на представители от женския пол на пазара на труда.



Фиг. 13. Заети в Румъния по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.

Източник: Евростат, 2020

¹ Der Wald wird weiblich - The forest turns female. Workshop for female forest professionals at Bavarian State Institute of Forestry in March 2007; Waldbesitzerinnen – eine Zielgruppe?! - Female forest owners – a target group?!. Workshop at Forestry School Kehlheim in June 2014

² IG Waldbesitzerinnen; Forstfrauen

³ <https://anes.gov.ro/proiecte-in-curs-de-implementare/>; [https://www.interregeurope.eu/femina](https://www.interregeurope.eu/femina;);

<http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/proiecte-programe/3066>;

https://www.proisnv.ro/docs/Situatia_femeii_perspectiva_socioprofesionala.pdf



Фиг. 14. Заети жени в Румъния по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

• СЛОВЕНИЯ

Словения е третата най-залесена държава в Европа, като площта на горите е повече от половината от тази на страната (58,1%). Преобладаваща е частната собственост на горите (79%). През 2018 г. броят на заетите в горското стопанство е 7 314 бр., което е с 1% повече от 2017 г. и 26% повече от 2013 г. (Gale, Špela, 2020). В допълнение се отчита двойно увеличение на търсенето на работна ръка в горското стопанство през 2018 г. в сравнение с предходната 2017 г. (eSvetovanje, 2020).



Фиг. 15. Заети в Словения по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

За периода 2015-2018 г. се наблюдава поетапно увеличение на заетите в отрасъл „производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ (фиг. 15). Подобна положителна тенденция има и в броя на наетите лица от женски пол, като през 2019 г. техният дял е близо 28% от общо наетите в отрасъла (фиг. 16).



Фиг. 16. Заети жени в Словения по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

Производството на мебели е друг отрасъл със сравнително високи нива на заети лица, вкл. жени. През 2019 г. 25% от наетите са от женски пол, което обаче е с 2 процентни пункта по-малко от 2018 г. Добра практика относно участието на жените в горския сектор в Словения може да се посочи създаденият от Министерството на земеделието, горите и храните през 2019 г. Съвет на жените в селските райони. В дейностите на Съвета са предвидени и инициативи, насочени конкретно към горския сектор, като например дискусии относно ролята на собствениците в управлението на частните гори.

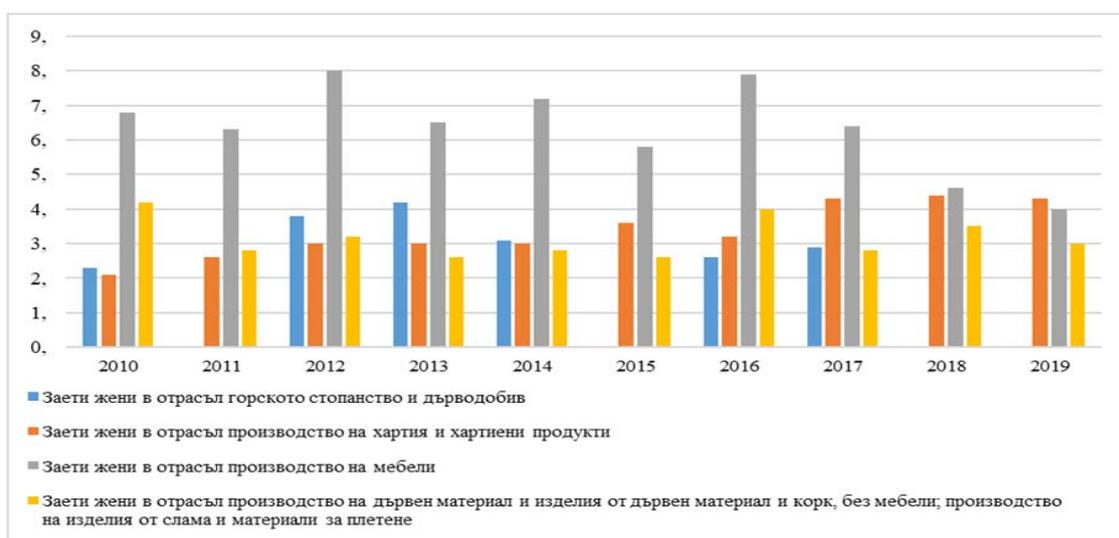
• СЛОВАКИЯ

Горите в Словакия покриват 41.2% от територията на страната (National Forestry Accounting Plan of the Slovak Republic, 2018), като повече от половината са държавна собственост (Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic). За 2017 г. броят на заетите в горския сектор се увеличава с 2.2% в сравнение с предходната 2016 г. (Slovak Market Report 2018). За периода обект на анализ в разработката най-ниски са нивата на заетите в отрасъл „производство на хартия и хартиени продукти“ (фиг. 17). Въпреки това за 2019 г. броят на наетите лица от женски пол е най-голям точно в този отрасъл (фиг.18).

През 2016 – 2019 г. е отчетен отлив на работна ръка, вкл. и на жени, от производството на мебели. За 2019 г. в този отрасъл 20% от заетите лица са от женски пол, което обаче е с 7 процентни пункта по-малко от 2016 г. Прави впечатление, че за годините за които има данни за наети жени в отрасъл „горско стопанство и дърводобив“ до 2014 г., вкл. заетостта на представителите на женския пол е сравнително висока спрямо останалите отрасли обект на анализ.



Фиг. 17. Заети в Словакия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020



Фиг. 18. Заети жени в Словакия по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

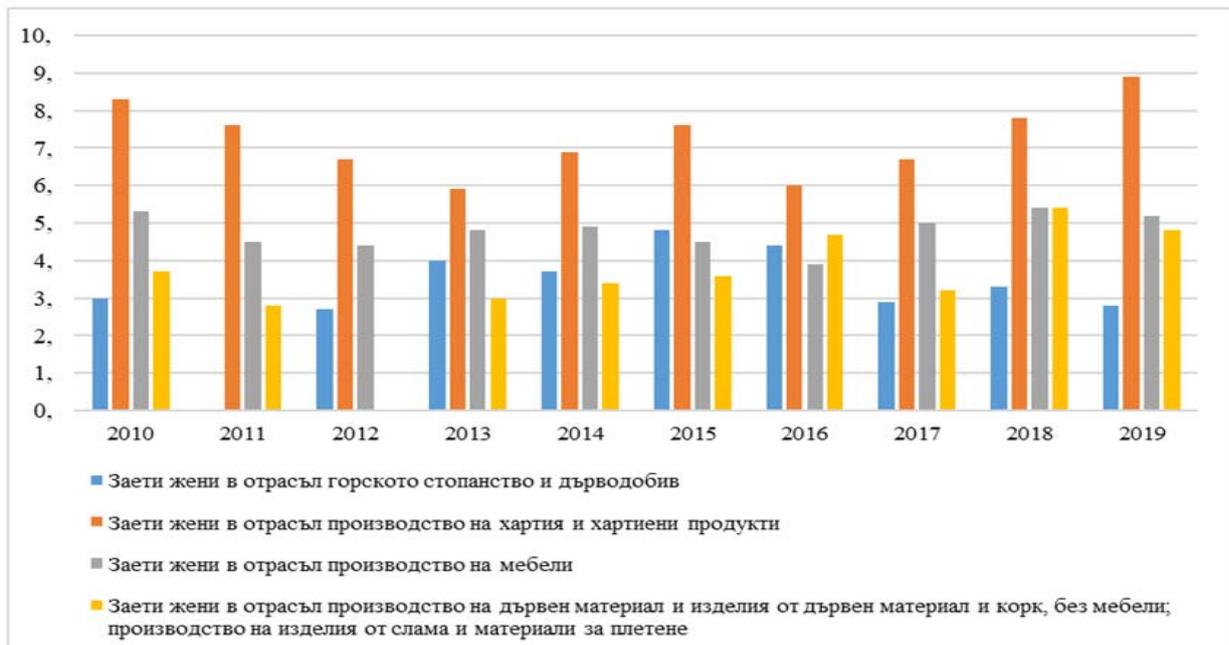
Въпреки това за целия разглеждан период те са по-малко от 20% от наетите в отрасъла. За мотивиране участието на жените в горския сектор в Словакия добри практики са организирани обучения и дискусии, насочени към половото равноправие и социална справедливост, и безопасните условия на труда (Promoting Green Jobs in the Forest Sector, 2017; European institute of gender quality).

• УНГАРИЯ

През 2019 г. горската площ в Унгария е 1 938 544 ха (Hungary's Central Statistical Office, 2020-1), което е около 21% от територията на страната. През същата година заетите лица са 4 512.1 хил. души, от които около 5% са наети в целия сектор „селско, горско и рибно стопанство“ (Hungary's Central Statistical Office, 2020-2). По данни от Евростат най-ниски нива на заети лица има в отрасъл „производство на хартия и хартиени продукти“, въпреки това за периода 2016 г. - 2019 г. броят на наетите се увеличава.



Фиг. 19. Заети в Унгария по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020



Фиг. 20. Заети жени в Унгария по отрасли в горския сектор, хиляди бр., 2010 – 2019 г.
Източник: Евростат, 2020

За 2019 г. отраслите с най-много заети са „производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ и „производство на мебели“ (фиг. 19). От тях близо 21% от заетите в производството на мебели са жени, а около 17% са представителите на женския пол, заети в производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене (фиг. 20).

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ВЪПРОСИ ЗА ПОСЛЕДВАЩА ДИСКУСИЯ

На база сравнителния анализ относно участието на жените в горския сектор, и анализирани в рамките на разработката отрасли, могат да се направят следните изводи:

- Относително нисък е дялът на жените, полагащи труд в горския сектор в анализирани държави. Приоритетно отрасълът с най-много работна ръка от женски пол е производството на мебели. Може да се посочи, че след него в Австрия, България, Хърватия, Румъния и Словения се нарежда като „атрактивен“ за жените отрасъл „производството на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“. Докато в Унгария, Германия, Словакия и Чехия това е отрасъл „производство на хартия и хартиени продукти“.

- В по-детайлен анализ обаче за 2019 г. в предходно идентифицираните отрасли с най-много лица от женски пол, които полагат труд реалното участие на жените е под 30% от общо работещите. Изключение има в производството на хартия, където в Чехия 39% са заетите жени, докато в Унгария този процент е 49%.

- Относно България може да посочим, че за периода 2010 г. – 2019 г. се наблюдава най-голям брой на заетите лица от женски пол при производството на мебели в сравнение с останалите отрасли, обект на анализ. Един от най-слабо развитите отрасли на база показателя наети жени е „горското стопанство и дърводобива“, което може да се обясни с характера и спецификите на изпълняваните от наетите лица работни задачи. В допълнение всички разгледани отрасли отчитат отлив на работна сила от страна на женския пол за разглеждания период.

- От гледна точка на типа работа, която изпълняват заетите жени в горския сектор в България, то може да се посочи, че тя е приоритетно административна. Също така на национално равнище представителите на женския пол предпочитат работа в държавни институции, които имат отношение към горския сектор. Наетите в държавни предприятия жени обаче получават с пъти по-малко от тези, които са наети в горски предприятия от бизнес сектора. Въпреки това държавните институции предоставят по-благоприятни условия по повод ползваните почивки за бременност и майчинство. Това по същество е предпоставка жените, които търсят възможност да съчетаят работната среда със социалния живот и майчинството да се насочат към държавни предприятия въпреки ниското възнаграждение (Георгиева, Д., 2017). В мебелната индустрия заетите жени изпълняват и дейности, насочени към обслужване на населението (продавач-консултантски). В тази връзка като основни предизвикателства пред мотивиране на заетостта на жените в сектора може да се посочат ниското заплащане, осигуряването на условия жените да могат да съчетават работата с личния си живот, поддържането и повишаването на професионалната квалификация по време на майчинство.

- На база идентифицираните добри практики в настоящата разработка може да се посочи, че мотивирането на жените да участват активно на пазара на труда в горския сектор приоритетно се извършва чрез обучения, насочени към намаляване на разликите в заплащането, равноправието, предприемаческата активност и майчинството. Следва да се отбележи, че подобни инициативи се извършват и в България по линия на разнообразни проекти (Проект № СВ006.1.31.070 „Иновативни инициативи за сътрудничество в трансграничния регион“), както и от министерства и държавни институции. Така например по информация от Изпълнителната агенция по горите в обучения по приоритет 5 в частта „Подобряване на човешкия потенциал в земеделието и горското стопанство чрез разпространение на знания и усъвършенстване на умения“, участие са взели общо 45 жени и 57 мъже. Прави обаче впечатление, че по-голямата част от обученията, кръглите маси и дискусиите, идентифицирани като добри практики в анализирани държави, са основно насочени към общото участие на жените без да се визират конкретни специфики на горския

сектор и изпълняваните работни задачи по професии и длъжности. От гледна точка на правителствените инициативи и стратегии като форма на добра практика от чужбина, авторът успя да открие само такива, които са насочени към проблеми, свързани с междуполовото равнопоставяне и заплащане на работниците. По наше мнение в България съществува развита правна уредба, която урежда подобни въпроси, като защитава равнопоставеността на жените (Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2016-2020 г.), детеродните им способности (Наредба № РД-07-4 от 15 юни 2015 г.), трудоустрояването на бременни жени или кърмачки (Кодекс на труда). Също така в глава 9 на Програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 г. е включен принципът за насърчаване на равенството между мъжете и жените и недискриминацията. В контекста на предходното може да направим заключение, че в България не липсват инициативи за мотивиране на участието на жените в горския сектор, те обаче, видно от статистическите данни на заетите лица, са недостатъчно ефективни. Това изисква преосмисляне на извършваните дейности и въвличане на повече заинтересовани страни в тях. Така например добра практика е реализираните в Германия дни на жените в горите, разходки в горите и др., организирани по линия на неправителствени организации на жени в горския сектор. Текущо в България съществува клуб Фортуна, представляваща неправителствено сдружение на жените – ръководителки в системата на Държавната агенция по горите към Министерския съвет. То е създадено през 2002 г. с идеята за популяризиране на лесовъдската професия, както и за професионална взаимопомощ и обучение. Последната активност на официалния интернет сайт на сдружението обаче е от 2016 г. Това по същество е индикация, че предприетите инициативи в България не удовлетворяват в достатъчна степен потребностите на жените, по начин че да ги мотивират да полагат възмезден труд в горския сектор. Статистическите данни в анализирани държави-членки на ЕС в рамките на текущата разработка са показателни, че това е проблем, не само на национално но и на европейско ниво, изискващ по-задълбочени изследвания.

Благодарности: This paper is supported by funds allocated from WoodEMA, i.a. „Roy Damary“ scholarship for young scientists. The scholarship is granted by International Association for Economics, Management, Marketing, Quality and Human Resources in Forestry and Forest Based Industry.

ЛИТЕРАТУРА

1. Action Plan for Equal Representation of Women and Men in Decision-making Positions for 2016 to 2018, https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-amuzu/dokumenty/Action_plan_for_Equal_Representation_Decision_Making_Positions.pdf
2. ASFOR, Starea sectorului forestier din România, <https://asfor.ro/starea-sectorului-forestier-din-romania/>
3. Bavarian State Ministry of Agriculture, Food and Forestry, <https://www.bundeswaldinventur.de/en/third-national-forest-inventory/germany-the-land-of-forests-forest-area-unchanged/the-forests-mainly-privately-owned/>
4. Current disparities in remuneration of women and men in the Czech Republic, <https://www.eurofound.europa.eu/publications/article/2016/czech-republic-gender-stereotyped-remuneration-patterns-in-the-czech-education-system>
5. DZS, www.dzs.hr
6. eAgri, 2020 a. Lesnictví. Forestry, <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/>
7. Equal pay, 2020, <https://www.rovnaodmena.cz/?language=EN>
8. eSvetovanje, 2020, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, <https://esvetovanje.ess.gov.si/KajNajDelam/MoznostiZaposlovanja/Poklic/Default.aspx>
9. European institute of gender quality, <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gear/legislative-policy-backgrounds/slovakia>

10. Eurostat, Forests, forestry and logging 2020, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Forests,_forestry_and_logging
11. EVA network, www.evanetwork.ro
12. Federal Ministry of Food and Agriculture, 2014, The forest in German. Results of the third federal forest inventory, Bonn.
13. FORDAQ, 2015, National Forest Inventory. How to see the forest behind the trees, <https://www.nostrasilva.ro/wp-content/uploads/2015/11/Raport-starea-sectorului.pdf>
14. Gale, Špela (2020): Week of Slovene Forests 2020. Statistical Office of the Republic of Slovenia, <https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/8833>
15. General Forest Management Plan, https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/sume/sumarstvo/sumskogospodarska_osnova2016-2025/SUMSKOGOSPODARSKA_OSNOVA_2016.pdf
16. Georgieva, D., Chobanova, R. (2017). Women in forestry sector in Bulgaria, More wood, better management, increasing effectiveness: starting points and perspective, Czech University of Life Sciences Prague, p. 114-121
17. German Forest walk at Hughenden, <https://www.nationaltrust.org.uk/hughenden/trails/german-forest-walk-hughenden>
18. Government Strategy for Equality of Women and Men in the Czech Republic for 2014 – 2020, https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Projekt_Optimalizace/Government_Strategy_for-Gender_Equality_2014_2020.pdf
19. <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/proiecte-programe/3066>
20. <https://anes.gov.ro/proiecte-in-curs-de-implementare/>
21. <https://www.interreurope.eu/femina>
22. https://www.proisnv.ro/docs/Situatia_femeii_perspectiva_socioprofesionala.pdf
23. Hungary's Central Statistical Office, 2020-1, http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_ome001b.html
24. Hungary's Central Statistical Office, 2020-2, <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haViewer.jsp>
25. HZMO, HZZ-June 2014, https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/statistika/statisticke-informacije/2014/2/Statisticke_informacijeHZMOa_2_2014_srpanj2014.pdf
26. Maps of the World's Forests, <https://www.thoughtco.com/maps-of-the-worlds-forests-1343036>
27. Mein wald, <http://mein-wald.de/hp4308/Waldbesitzerinnen-Tag-Regen.htm>
28. Metodologija za izradu i tumačenje profila sektora, Hrvatski Kvalifikacijski Okvir, Zagreb, 2015, <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2017-08/Metodologija%20za%20izradu%20i%20tuma%C4%8Denje%20profila%20sektora.pdf>
29. Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, <https://www.mpsr.sk/en/index.php?navID=30>
30. Mommypreneurs, <https://mommypreneurs.eu/>
31. National Forest Centre – Forest Research Institute Zvolen, p. 2, <https://unece.org/DAM/timber/country-info/statements/slovakia2018.pdf>
32. National forestry accounting plan for the Republic of Croatia 2018, https://mzoe.gov.hr/UserDocsImages/KLIMA/SZKAIZOS/NFAP_Croatia.pdf
33. National Forestry Accounting Plan of the Slovak Republic, 2018, Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic National Forest Centre, https://www.fern.org/fileadmin/uploads/fern/Documents/NFAP_Slovakia_corrected.pdf
34. National Institute of Statistics, https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/statistica_activitatilor_din_silvicultura_in_anul_2019_1.pdf

35. Project “Promotion of entrepreneurship and crafts in the forestry and wood sector”, <https://irmo.hr/eventi/publicly-presented-project-promotion-of-entrepreneurship-and-crafts-in-the-forestry-and-wood-sector/>
36. Promoting Green Jobs in the Forest Sector, 2017, <https://unece.org/fileadmin/DAM/timber/meetings/20170627/Background-Document-final.pdf>
37. PWC, Romania, www.pwc.ro
38. Report on forests, 2019, <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho-2019.ht>
39. Report on the state of forests and forestry in the Czech Republic, 2020, <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho-2019.html>
40. Slovak Market Report 2018, Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic
41. Statistica, 2020, https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/statistica_activitatilor_din_silvicultura_in_anul_2019_1.pdf
42. Авторски колектив (2018). Горският сектор в България и Македония, Горският сектор в България и Македония, ИИИ при БАН, Изд. „Авангард Прима”
43. Георгиева, Д. (2017). Заетост на жените в горския сектор в България и неговата конкурентоспособност, Научни трудове, Т. 9, МВБУ, Ботевград, с. 135-158.
44. Изпълнителната агенция по горите, <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1218>
45. Кодекс на труда, Обн. ДВ. бр.26 от 1986г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 64 от 18 Юли 2020.
46. Наредба № РД-07-4 от 15 юни 2015 г. за подобряване на условията на труд на бременни работнички и на работнички родилки или кърмачки, <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=95335>
47. Национален секторен анализ на БКДМП (2007-2011) София: БКДМП, <https://timberchamber.com/export-portal/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D0%B8-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B8/>
48. Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2016-2020 г., <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=1218>
49. Национална стратегия за развитие на горския сектор 2013-2020, (НСРГСРБ 2013 – 2020), https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2018/03/02/nacionalna-strategiya-razvitie-gorski-sektor-2013-2020.pdf
50. Сдружение Forstfrauen, www.forstfrauen.at